

Agata KOBYŁKA • Bogusław SAWICKI

UWARUNKOWANIA ROZWOJU AGROTURYSTYKI NA OBSZARACH PARKÓW KRAJOBRAZOWYCH WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO

Agata Kobyłka, mgr – Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie
Bogusław Sawicki, prof. dr hab. – Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie

adres korespondencyjny:
Katedra Turystyki i Rekreacji
ul. Akademicka 15, 20-950 Lublin
e-mail: agata.kobylka@gmail.com

CONDITIONS FOR AGROTOURISM DEVELOPMENT IN AREAS OF LANDSCAPE PARKS IN LUBLIN VOIVODESHIP

SUMMARY: The aim of the study was to diagnose the conditions for agrotourism development in 73 rural and urban-rural communities in Lublin voivodeship, which are located in landscape parks. In the study the following methods were used: a diagnostic survey method with analysis of statistic data so as the research on the object literature. To evaluate the conditions for agrotourism development, the procedure for identifying a synthetic measure using multidimensional comparative analysis method was used. The study shows that the communities located in Nadwieprzański LP, Chełmski LP, Szczepczeszyński LP, LP „Puszczy Solskiej”, LP „Pojezierze Łęczyńskie” i LP „Lasy Janowskie” has the best conditions for agritourism development.

KEYWORDS: agritourism, landscape parks, Lublin voivodeship

Wstęp

Pierwsze parki krajobrazowe powstały na terenie Polski w latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych XX wieku. Ich głównym zadaniem miało być odciążenie parków narodowych od zwiększającej się liczby turystów¹. Pełnią one pięć podstawowych funkcji: ochronno-ekologiczną, użytkową, edukacyjną, turystyczną i osadniczą², które powinny być godzone zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, która jest wykładnią polityki ekologicznej Polski³.

Zgodnie z ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody grunty leśne, rolne i nieruchomości, które znajdują się w granicach parku krajobrazowego mogą być gospodarczo wykorzystane (art. 16 pkt. 6)⁴. Szans takiego gospodarowania najlepiej upatrywać w: gospodarce leśnej, lecznictwie uzdrowiskowym, rolnictwie ekologicznym, turystyce przyjaznej środowisku (agroturystyka, ekoturystyka) oraz wykorzystaniu niekonwencjonalnych źródeł energii⁵.

Jedną z najbardziej preferowanych form turystyki na obszarach chronionych jest agroturystyka⁶, która jest „formą wypoczynku w gospodarstwie rolnym na wsi, w którym produkcja roślinna i zwierzęca wraz z otoczeniem infrastrukturalnym, przyrodniczym i kulturowym stanowi atrakcje dla turystów”⁷. Stanowi ona dla turysty szansę na odpoczynek w ustronnym, cichym miejscu otoczonym przyrodą⁸, korzystanie z czystego i nieskażonego środo-

¹ W. Staniewska-Zątek, *Turystyka a przyroda i jej ochrona*, Poznań 2007, s. 46.

² A. Kobyłka, M. Myszura, *Znaczenie poszczególnych komponentów atrakcyjności turystycznej parków krajobrazowych w opinii studentów*, w: J. Nyckowiak, J. Leśny (red.), *Badania i rozwój młodych naukowców w Polsce. Nauki przyrodnicze*, t. I, cz. I, Poznań 2015, s. 42.

³ A. Spychała, *Funkcja turystyczna Parku Krajobrazowego „Dolina Baryczy”*, Poznań 2010, s. 44-45.

⁴ Dz.U. 2004 nr 92 poz. 880.

⁵ W. Gotkiewicz, *Uwarunkowania i możliwości aktywizacji właścicieli gospodarstw rolnych na obszarach prawnie chronionych*, „Rozprawy i Monografie” nr 105, Olsztyn 2005.

⁶ J. Uglis, *Ekoturystyka i ekoagroturystyka – wakacje na wsi*, „Ekonatura” 2009 nr 10(71).

⁷ M. Jalinik, *Rozważania na temat pojęć i definicji w agroturystyce*, w: B. Sawicki, J. Bergier (red.), *Uwarunkowania rozwoju turystyki związanej z obszarami wiejskimi*, Biała Podlaska 2005, s. 98.

⁸ J. Uglis, A. Jęczmyk, *Agroturystyka szansą ożywienia obszarów wiejskich*, „Roczniki Naukowe SERiA”, t. 11, z. 4, Warszawa, Poznań, Olsztyn 2009.

wiska i odkrywanie kultury regionu⁹. Obszar parku krajobrazowego bez wątpienia spełnia te wymagania.

Agroturystyka może stanowić dużą szansę dodatkowego dochodu dla rolników, którzy bezpośrednio związani z przyrodą powinni ją chronić, ale również czerpać z niej zyski¹⁰. Mając większe dochody zwiększają oni swoją motywację do dbałości o estetykę własnych domów i ogrodów¹¹, które mogą stanowić kulturową i historyczną wizytówkę parku krajobrazowego. Rozwój agroturystyki wiąże się także z podejmowaniem przedsięwzięć i inwestycji infrastrukturalnych mających na celu ochronę środowiska, np. budowa sieci kanalizacyjnej, przydomowych oczyszczalni ścieków, zbiórka zalegających odpadów wielkogabarytowych, elektrośmieci czy dbałość o nietworzenie dzikich wysypisk śmieci¹².

Atutem przemawiającym za rozwojem agroturystyki na obszarach chronionych jest również to, że wyklucza ona intensywny ruch turystyczny, a adresuje swoją ofertę głównie do rodzin z dziećmi, osób indywidualnych czy niewielkich grup turystycznych, które nie tworzą nadmiernej presji na środowisko przyrodnicze¹³.

Celem opracowania jest diagnoza warunków rozwoju agroturystyki na terenie gmin wiejskich i miejsko-wiejskich województwa lubelskiego, na których są zlokalizowane parki krajobrazowe.

Metodologia badań

Do oceny uwarunkowań rozwoju agroturystyki w badanych gminach zastosowano procedurę określania zmiennej syntetycznej (Z_i) wykorzystując metodę wielowymiarowej analizy porównawczej. Polega ona na transformacji wielowymiarowej przestrzeni zmiennych diagnostycznych do jednowymiarowej zmiennej syntetycznej¹⁴. Wielowymiarową analizę porównawczą

⁹ B. Sawicki, A.K. Mazurek-Kusiak, *Agroturystyka w teorii i praktyce*, Lublin 2010, s. 14-15; M. Sznajder, L. Przezbórska, *Agroturystyka*, Warszawa 2006, s. 20-22.

¹⁰ B. Sawicki, *Agroturystyka w aktywizacji obszarów wiejskich*, Lublin 2007, s. 42.

¹¹ B. Sawicki, A. Mazurek-Kusiak, *Charakterystyka turystów oraz ich preferencje wyboru usług agroturystycznych*, w: *Gospodarka turystyczna XXI wieku. Problemy i perspektywy rozwoju w skali regionalnej i lokalnej*, Poznań 2009, s. 241.

¹² M. Jalinik, *Działalność gospodarstw agroturystycznych i ekoagroturystycznych na obszarach chronionych w województwie podlaskim*, w: W. Chiżniak, T. Ołdytowski, E. Szymańska (red.) *Turystyka i rekreacja na obszarach przyrodniczo cennych w regionach transgranicznych północno-wschodniej Polski*, Białystok 2009, s. 128.

¹³ Ibidem, s. 127.

¹⁴ J. Uglis, *Uwarunkowania rozwoju agroturystyki na obszarach parków krajobrazowych w województwie wielkopolskim*, w: M. Jalinik (red.), *Turystyka na obszarach przyrodniczo cennych*, Białystok 2010, s. 80.

stosowano do porównywania gmin pod względem funkcji turystycznej także w opracowaniach Gołębskiego¹⁵, Przybylskiej¹⁶, Spychały¹⁷. Procedura badawcza składała się z trzech etapów:

1. Dobór zmiennych diagnostycznych

Doboru zmiennych dokonano w oparciu o posiadaną wiedzę na temat zjawiska i analizę literatury przedmiotu (między innymi Drzewiecki¹⁸, Sawicki¹⁹, Uglis²⁰). W wyniku przeprowadzonej weryfikacji wyodrębniono sześć zmiennych, które opisują uwarunkowania rozwoju agroturystyki:

- gęstość zaludnienia [os./km²];
- lesistość – udział lasów w powierzchni gminy ogółem [%];
- udział użytków rolnych w powierzchni gminy ogółem [%];
- udział trwałych użytków zielonych (łąk i pastwisk) w powierzchni użytków rolnych [%];
- udział gospodarstw rolnych o powierzchni 1-5 ha użytków rolnych [%];
- udział gospodarstw rolnych o powierzchni 5-15 ha użytków rolnych [%].

Wszystkie cechy miały charakter stymulant. Oznacza to, że wraz z ich wzrostem ocena badanego zjawiska ulega podwyższeniu²¹. Podstawowym źródłem wiedzy do określenia wartości danych zmiennych były dane statystyczne pochodzące z Banku Danych Lokalnych z 2010 i 2014 roku.

2. Normalizacja cech

Analizowane cechy występowały w różnych jednostkach miary, co uniemożliwiało ich porównywanie i prowadzenie działań arytmetycznych. Cechy zostały więc normalizowane poprzez dzielenie wartości cechy dla gminy przez wartość wzorcową – punkt odniesienia:

$$n_{ij} = \frac{x_{ij}}{x_{maxij}}$$

gdzie:

n_{ij} – znormalizowana wartość j-tej cechy

¹⁵ G. Gołębski (red.), *Metody stymulowania rozwoju turystyki w ujęciu przestrzennym*, Poznań 2002; idem (red.), *Regionalne aspekty rozwoju turystyki*, Warszawa-Poznań 1999.

¹⁶ A. Przybylska, *Stymulowanie rozwoju turystyki na przykładzie wybranych gmin w dolinie Obry*, Poznań 2012, s. 15-22, 108-126.

¹⁷ A. Spychała, *Funkcja turystyczna Parku Krajobrazowego „Dolina Baryczy”*, Poznań 2010, s. 18-19, 70-95.

¹⁸ M. Drzewiecki, *Podstawy agroturystyki*, Bydgoszcz 2001.

¹⁹ B. Sawicki, op. cit., s. 47-48, s. 95-113; B. Sawicki, A.K. Mazurek-Kusiak, s. 32-54.

²⁰ J. Uglis, *Uwarunkowania ...*, s. 76.

²¹ G. Gołębski (red.), *Metody ...*, s. 28.

x_{ij} – wartość j-tej cechy dla i-tej gminy

x_{maxij} – maksymalna wartość j-tej cechy na obszarze badań

Normalizacja powoduje, że wszystkie wartości zmiennych znormalizowanych zawierają się w przedziale [0;1]. Tak przekształcone zmienne informują, w jakim stopniu w danej jednostce administracyjnej zrealizowane są wielkości modelowe. Im wyższa wartość miernika tym dana gmina pod względem rozpatrywanej cechy bardziej odpowiada wzorcowi²².

3. Obliczenie miernika syntetycznego

Miernik syntetyczny stanowi średnią znormalizowanych wartości zmiennych prostych:

$$Z_i = \frac{1}{m} \sum_{j=1}^m n_{ij}$$

gdzie:

Z_i – miernik syntetyczny dla i-tej gminy

m – liczba zmiennych cząstkowych (prostych)

Wartości mierników należą do przedziału [0;1]. Tak więc im wyższa wartość Z_i , tym w danej gminie występują lepsze uwarunkowania do rozwoju agroturystyki na jej obszarze.

Na podstawie wartości mierników syntetycznych dla gmin wyodrębniono cztery grupy typologiczne (kryterium statystyczne, które wykorzystuje średnią arytmetyczną (Z_{sr}) i odchylenie standardowe (s_z)), które charakteryzują stopień uwarunkowań rozwoju agroturystyki:

- I grupa (bardzo wysoki): $Z_i \geq Z_{\text{sr}} + s_z$
- II grupa (wysoki): $Z_{\text{sr}} + s_z > Z_i \geq Z_{\text{sr}}$
- III grupa (średni): $Z_{\text{sr}} > Z_i \geq Z_{\text{sr}} - s_z$
- IV grupa (niski): $Z_i < Z_{\text{sr}} - s_z$

Analizy statystyczne przeprowadzono w programie STATISTICA 12PL, natomiast mapy wykonano w programie STATISTICA Mapy.

Charakterystyka obszaru badań

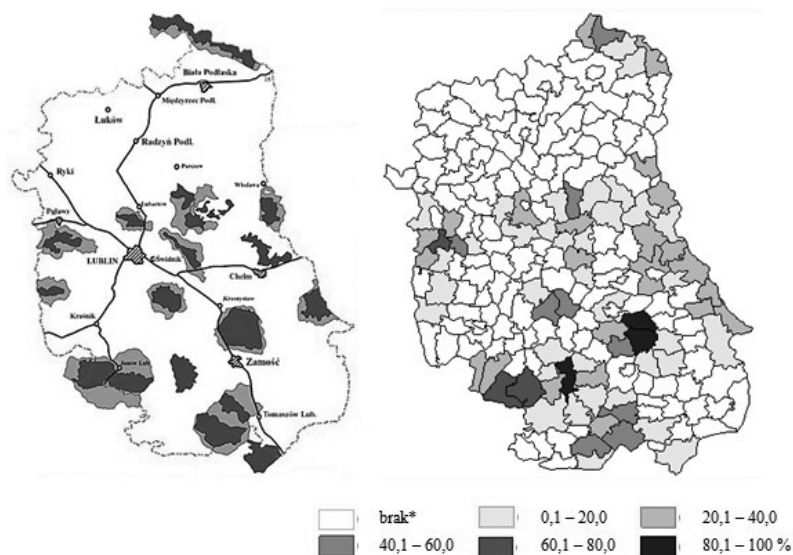
Województwo lubelskie obfituje w obecność różnorodnych form ochrony przyrody. System ochrony tworzą: 2 parki narodowe, 17 parków krajobrazowych (rysunek 1a), 88 rezerwatów, 12 obszarów chronionego krajobrazu,

²² A. Przybylska, op. cit., s. 20.

3 stanowiska dokumentacyjne, 227 użytków ekologicznych, 7 zespołów przyrodniczo-krajobrazowych, 124 obszary Natura 2000 i 1283 pomników przyrody²³.

Siedemnaście parków krajobrazowych zajmuje łącznie 241 182 ha (2014 rok)²⁴, co stanowi 9,60% powierzchni województwa lubelskiego. Podlegają one Zespołowi Lubelskich Parków Krajobrazowych. Pierwszy park krajobrazowy utworzono w 1979 roku (Kazimierski Park krajobrazowy), najmłodszy zaś w 1995 roku (Skierbieszowski Park Krajobrazowy)²⁵.

Badaniami objęto 73 gminy województwa lubelskiego (63 gminy wiejskie i 10 gmin miejsko-wiejskich), na których obszarze zlokalizowane są parki krajobrazowe (rysunek 1 b). Tereny parków stanowią od 0,13% (gmina Skierbieszów) do 93,89% (gmina Puławy) powierzchni gminy (średnio 20,08%).

* gminy na terenie których nie znajdują się parki krajobrazowe lub gminy miejskie, na których obszarze znajdują się parki krajobrazowe

Rysunek 1. a. Parki krajobrazowe w województwie lubelskim, b. Procentowa wartość powierzchni zajmowana przez parki krajobrazowe na terenie gmin województwa lubelskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań; www.parki.lubelskie.pl [24-09-2015].

²³ Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody, GDOŚ, www.crfop.gdos.gov.pl [23-09-2015].

²⁴ BDL 2014, www.stat.gov.pl [23-09-2015].

²⁵ Rejestr parków krajobrazowych znajdujących się na terenie województwa lubelskiego, www.bip.lublin.rdos.gov.pl [23-09-2015].

Wyniki badań

Gminy charakteryzują się dużą zmiennością pod względem gęstości zaludnienia, lesistości i udziału trwałych użytków zielonych. Świadczy o tym współczynnik zmienności, który przekracza wartość 50%. W przypadku gęstości zaludnienia, lesistości i udziału użytków zielonych przeważają relatywnie niskie wartości. Świadczy o tym zarówno dodatni współczynnik asymetrii (skośności), jak i mediana niższa od średniej arytmetycznej. W przypadku udziału użytków rolnych przeważają relatywnie wysokie wartości, natomiast jeśli chodzi o udział gospodarstw rolnych występuje równowaga relatywnie niskich i wysokich wartości (tabela 1).

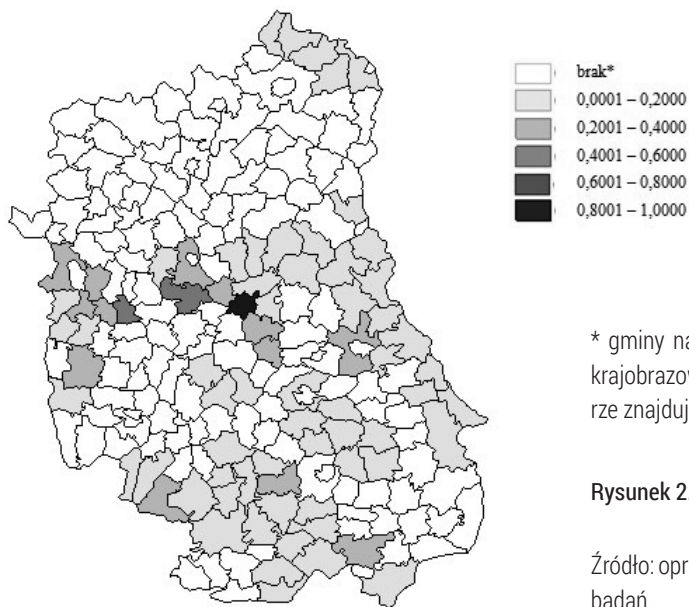
Tabela 1. Charakterystyka statystyczna zmiennych diagnostycznych

Zmienna diagnostyczna	Średnia ± odchylenie standardowe	Mediana	Współczynnik zmienności [%]	Skośność
Gęstość zaludnienia [os. km ²]	55,48 ± 39,90	46,60	71,91	4,28
Lesistość	27,04 ± 16,52	22,49	61,11	1,04
Udział użytków rolnych w powierzchni gminy ogółem [%]	66,08 ± 16,34	70,60	24,73	-0,90
Udział trwałych użytków zielonych w powierzchni użytków rolnych [%]	12,51 ± 7,17	10,44	57,32	0,72
Udział gospodarstw rolnych o powierzchni 1-5 ha użytków rolnych [%]	41,82 ± 10,25	42,69	24,50	0,18
Udział gospodarstw rolnych o powierzchni 5-15 ha użytków rolnych [%]	26,24 ± 11,52	26,34	43,89	0,26

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Najwyższą gęstością zaludnienia charakteryzowały się gminy: Łęczna (317,2 os./km²), Nałęczów (145,2 os./km²) i Niemce (131,2 os./km²). Gdy chodzi o znormalizowane wartości gęstości zaludnienia to 78% badanych gmin mieściła się w najniższym przedziale 0,0 – 0,2 (rysunek 2).

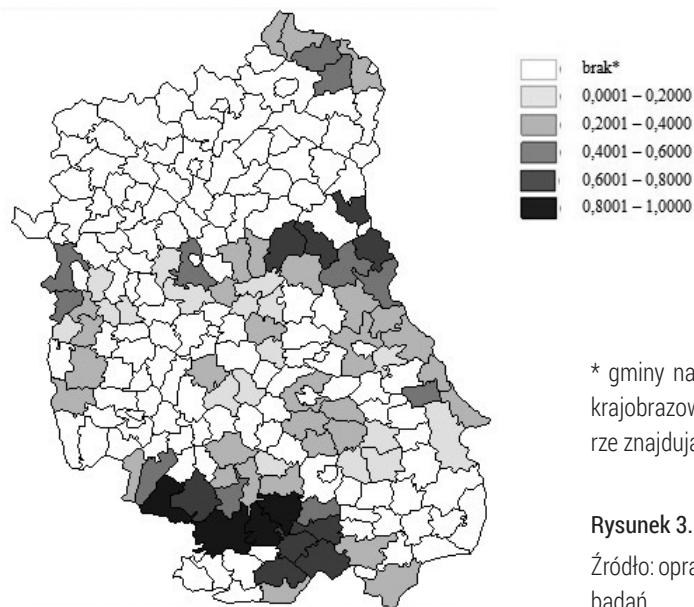
Największe pokrycie powierzchni gminy lasami zanotowano w gminach: Terespol (72,40%), Zwierzyniec (71,64%), Janów Lubelski (67,52%) i Biłgoraj (60,13%). Znormalizowane wartości lesistości powyżej 0,6 zanotowano głównie w gminach, na których obszarze zlokalizowany jest PK „Lasy Janowskie”, PK „Puszczy Solskiej”, PK „Pojezierze Łęczyńskie”, Krasnobrodzki PK, Szczembrzeszyński PK i Sobiborski PK (rysunek 3).

* gminy na terenie których nie znajdują się parki krajobrazowe lub gminy miejskie, na których obszarze znajdują się parki krajobrazowe

Rysunek 2. Znormalizowana wartość gęstości zaludnienia

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań.

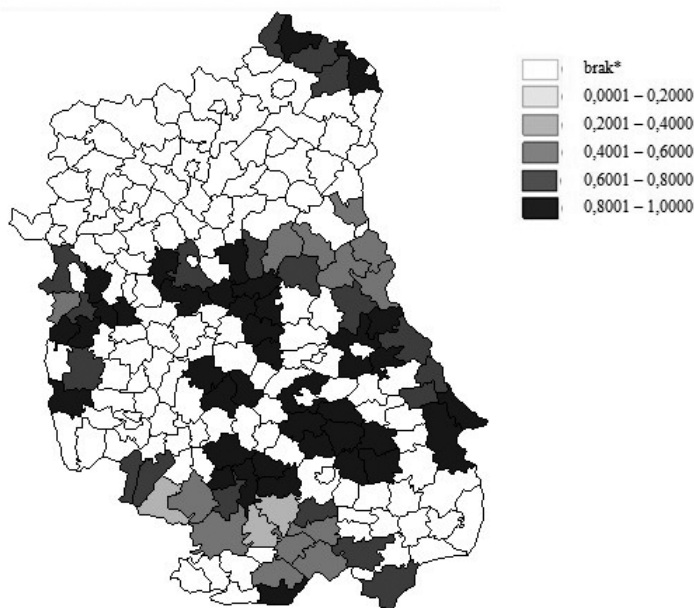
* gminy na terenie których nie znajdują się parki krajobrazowe lub gminy miejskie, na których obszarze znajdują się parki krajobrazowe

Rysunek 3. Znormalizowana wartość lesistości

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Województwo lubelskie to przede wszystkim tereny rolnicze²⁶, dlatego nie dziwi fakt, że prawie 80% analizowanych gmin uzyskała wartość znormalizowanego wskaźnika udziału użytków rolnych w powierzchni gminy powyżej 0,6, natomiast ponad 50% gmin powyżej 0,8. Wartość udziału użytków rolnych była niższa tylko w gminach, których powierzchnię w znacznej mierze pokrywały lasy (rysunek 4).

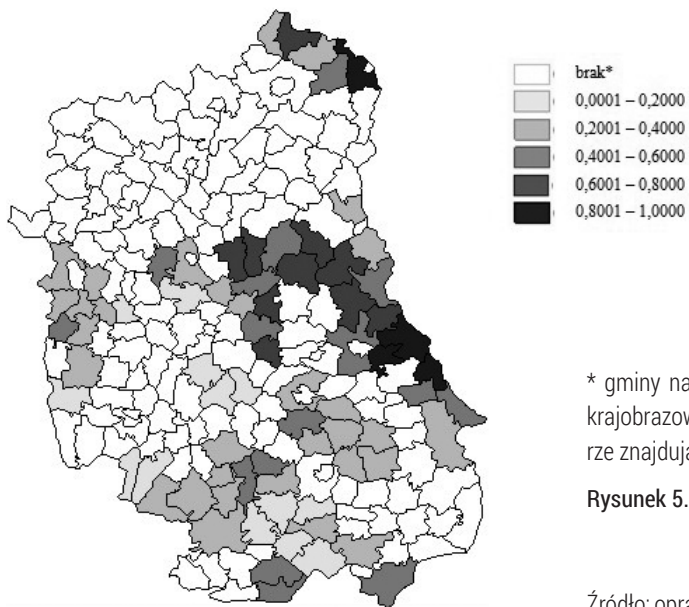

* gminy na terenie których nie znajdują się parki krajobrazowe lub gminy miejskie, na których obszarze znajdują się parki krajobrazowe

Rysunek 4. Znormalizowana wartość udziału użytków rolnych w powierzchni gminy ogółem
Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Największy udział łąk i pastwisk w powierzchni użytków rolnych zaobserwowano w gminach położonych na terenie Równiny Łęczyńsko-Włodawskiej, Obniżenia Dorohuskiego, Obniżenia Dubienieckiego i na północy na obszarze Polesia Brzeskiego i Podlaskiego Przełomu Bugu. Gdy chodzi o konkretne gminy to największy odsetek udziału trwałych użytków zielonych zaobserwowano w trzech gminach powiatu chełmskiego (Dorohusk – 31,42%, Kamień – 30,01%, Dubienka – 26,66%) i jednej bialskiego (Terespól – 27,54%), (rysunek 5).

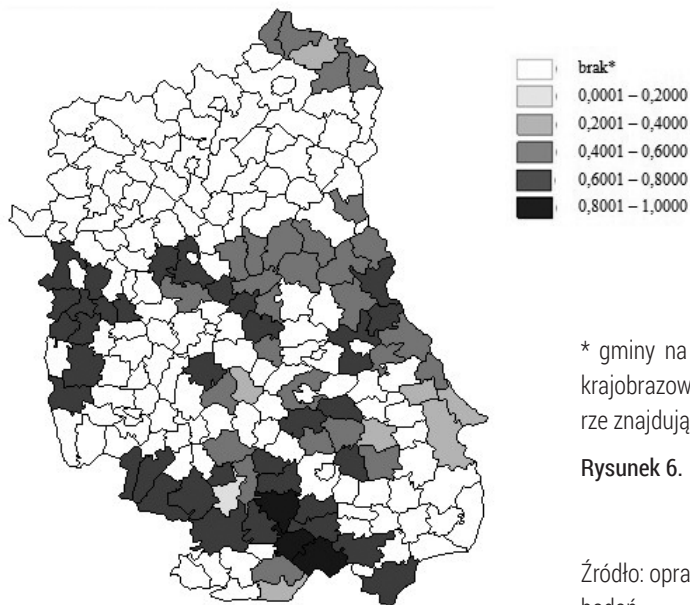
²⁶ K. Bischoff (red.), *Ilustrowany Atlas Polski*, 2003, s. 175.

* gminy na terenie których nie znajdują się parki krajobrazowe lub gminy miejskie, na których obszarze znajdują się parki krajobrazowe

Rysunek 5. Znormalizowana wartość udziału trwałych użytków zielonych w powierzchni użytków rolnych

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań.

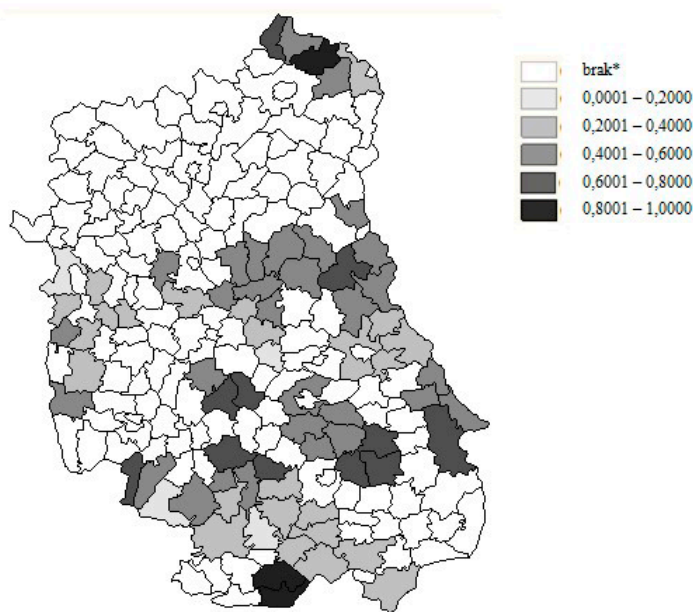
* gminy na terenie których nie znajdują się parki krajobrazowe lub gminy miejskie, na których obszarze znajdują się parki krajobrazowe

Rysunek 6. Znormalizowana wartość udziału gospodarstw rolnych o powierzchni 1-5 ha użytków rolnych

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Największy udział niewielkich gospodarstw rolnych (1-5 ha) w całkowitej liczbie gospodarstw rolnych zanotowano w trzech gminach położonych na Roztoczu – gmina Zwierzyniec (70,52%), Susiec (66,27%) i Józefów (57,70%). Dużo gmin o znormalizowanej wartości powyżej 0,6 zlokalizowanych było w okolicy Chełmskiego, Kozłowieckiego, Nadwieprzańskiego, Kazimierskiego i Wrzeliwieckiego Parku Krajobrazowego, jak również roztoczańskich parków krajobrazowych (rysunek 6).

Większe gospodarstwa rolne stanowiły mniejszy odsetek na Lubelszczyźnie. Największą ich liczbę zaobserwowano na południu województwa w gminach: Łukowa (59,11%), Obsza (52,15%) i Torubin (46,19%) i na północy w gminie Rokitno (49,46% wszystkich gospodarstw). Najmniejszą natomiast na Pagórach Chełmskich, Obniżeniu Dubieńskim, Roztoczu, Małopolskim Przełomie Wisły, Płaskowyzu Nałęczowskim, Równinie Bełżyckiej i Kotlinie Chodelskiej. Na terenie gminy Lubartów i Kazimierz Dolny nie zaobserwowano w ogóle gospodarstw tej wielkości (rysunek 7).

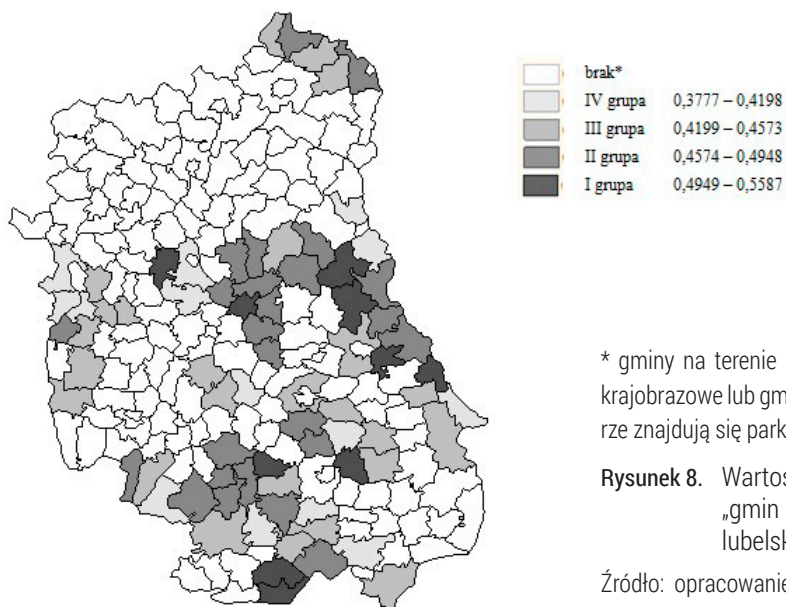
* gminy na terenie których nie znajdują się parki krajobrazowe lub gminy miejskie, na których obszarze znajdują się parki krajobrazowe

Rysunek 7. Znormalizowana wartość udziału gospodarstw rolnych o powierzchni 5-15 ha użytków rolnych

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Największą wartość syntetycznego współczynnika uzyskało 10 gmin (rysunek 8), są to jednak gminy zlokalizowane w okolicy różnych parków krajobrazowych. Najlepsze uwarunkowania do rozwoju agroturystyki (stopień wysoki i bardzo wysoki) miały kompleksy gmin, na których obszarze są zlokalizowane:

- Nadwieprzański PK – środkowy odcinek Wieprza, dominacja lasów, łąk i pastwisk,
- Chełmski PK – duże kompleksy leśne, łąki i torfowiska,
- PK „Puszczy Solskiej” – dominującym elementem są lasy, a szczególnie świeże bory sosnowe, dużą osobliwością są progi tektoniczne na rzekach Tanew i Sopot, tak zwane szumy,
- PK „Pojezierze Łęczyńskie” – liczne jeziora z przylegającymi torfowiskami przejściowymi i wysokimi oraz stawy, sąsiaduje z Poleskim Parkiem Narodowym,
- PK „Lasy Janowskie” – jeden z największych kompleksów leśnych urozmaicony dolinami Sanu i Wisły, wałami wydmowymi i kompleksami jezior, stawów, bagien i torfowisk,
- Szczybrzeszyński PK – liczne wąwozy lessowe, które urozmaicają krajobraz pofalowanych pól i terenów leśnych²⁷.

* gminy na terenie których nie znajdują się parki krajobrazowe lub gminy miejskie, na których obszarze znajdują się parki krajobrazowe

Rysunek 8. Wartość miernika syntetycznego „gmin parkowych” województwa lubelskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badań.

²⁷ www.parki.lubelskie.pl [24-09-2015].

Dyskusja i podsumowanie

Na obszarach chronionych i w ich okolicy powinny rozwijać się szczególnie przyjazne środowisku rodzaje turystyki, a do nich z pewnością należy agroturystyka. Podobną opinię wyraża również Uglis, który prowadził badania uwarunkowań rozwoju agroturystyki w województwie wielkopolskim²⁸. Zwrócono na to także uwagę w Koncepcji programowo-przestrzennej rozwoju turystyki i rekreacji w województwie lubelskim w punkcie dotyczącym zaleceń do planów zagospodarowania przestrzennego i programów rozwoju. Według autorów parki krajobrazowe powinny być obszarami przydatnymi do zrównoważonego rozwoju turystyki krajoznawczej i wypoczynkowej. Według nich naturalnie predysponowane do wykorzystania agroturystycznego są istniejące parki krajobrazowe²⁹. Fakt ten podkreśla wielokrotnie także Jalinik. Według niego działalność agroturystyczna na obszarach chronionych może przynosić wymierne korzyści środowisku i społeczeństwu³⁰.

Na podstawie wyników badań wyróżniono kompleksy gmin, które mogą być szczególnie uwarunkowane do rozwoju na ich terenie agroturystyki. Na ich obszarze zlokalizowanych jest sześć parków krajobrazowych (Chełmski PK, Nadwieprzański PK, PK, „Lasy Janowskie”, PK „Pojezierze Łęczyńskie”, PK „Puszczy Solskiej”, Szczepieszkiński PK). Autorzy „Koncepcji programowo-przestrzennej ...” również docenili atrakcyjność tych parków. Wszystkie uznane zostały jako strefy o bardzo wysokich lub wysokich walorach krajobrazowych. Szczepieszkiński PK i PK „Pojezierze Łęczyńskie” mają bardzo wysokie walory wypoczynkowe, a Nadwieprzański PK wysokie. Natomiast pozostałe mają ograniczoną przydatność dla turystyki wypoczynkowej głównie przez obecność siedlisk podmokłych lub konieczność ochrony cennych przyrodniczo lasów³¹. Agroturystyka mogłaby jednak rozwijać się na obrzeżach takich parków, a sam park mógłby stanowić wyłącznie destynację wycieczek krajoznawczych.

²⁸ J. Uglis, *Uwarunkowania ...*, op. cit., s. 83-84.

²⁹ H. Szych i in., *Koncepcja programowo-przestrzenna rozwoju turystyki i rekreacji w województwie lubelskim. Cele i główne kierunki rozwoju sektora turystyki i rekreacji*, Lublin 2008, s. 9, 135, 179, 180.

³⁰ M. Jalinik, *Działalność ...*, op. cit., s. 126, 132; M. Jalinik, *Zarządzanie turystyką na obszarach przyrodniczo cennych województwa podlaskiego*, w: W. Chiżniak, T. Ołdytowski, E. Szymańska (red.), op. cit., Białystok 2009, s. 48-52.

³¹ H. Szych i in., op. cit., s. 10-11.

Wkład autorów w powstanie artykułu

mgr Agata Kobyłka – przeprowadzenie badań, opracowanie wyników, współudział w opracowaniu dyskusji i wniosków

prof. dr hab. Bogusław Sawicki – opracowanie części wstępnej i współudział w opracowaniu dyskusji i wniosków

Literatura

- Bischoff K. (red.), *Ilustrowany Atlas Polski*, 2003
- Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody, GDOŚ, www.crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/search.jsf
- Drzewiecki M., *Podstawy agroturystyki*, Bydgoszcz 2001
- Gołębski G. (red.), *Metody stymulowania rozwoju turystyki w ujęciu przestrzennym*, Poznań 2002
- Gołębski G. (red.), *Regionalne aspekty rozwoju turystyki*, Warszawa-Poznań 1999
- Gotkiewicz W., *Uwarunkowania i możliwości aktywizacji właścicieli gospodarstw rolnych na obszarach prawnie chronionych*, „Rozprawy i Monografie” nr 105, Olsztyn 2005
- Jalinik M., *Działalność gospodarstw agroturystycznych i ekoagroturystycznych na obszarach chronionych w województwie podlaskim*, w: W. Chiżniak, T. Ołdytowski, E. Szymańska (red.), *Turystyka i rekreacja na obszarach przyrodniczo cennych w regionach transgranicznych północno-wschodniej Polski*, Białystok 2009
- Jalinik M., *Rozważania na temat pojęć i definicji w agroturystyce*, w: B. Sawicki, J. Bergier (red.), *Uwarunkowania rozwoju turystyki związanej z obszarami wiejskimi*, Biała Podlaska 2005
- Jalinik M., *Zarządzanie turystyką na obszarach przyrodniczo cennych województwa podlaskiego*, w: W. Chiżniak, T. Ołdytowski, E. Szymański (red.), *Turystyka i rekreacja na obszarach przyrodniczo cennych w regionach transgranicznych północno-wschodniej Polski*, Białystok 2009
- Kobyłka A., Myszczyńska M., *Znaczenie poszczególnych komponentów atrakcyjności turystycznej parków krajobrazowych w opinii studentów*, w: J. Nyčkowski, J. Leśny (red.), *Badania i Rozwój Młodych Naukowców w Polsce. Nauki przyrodnicze*, t. I, cz. I, Poznań 2015
- Przybylska A., *Stymulowanie rozwoju turystyki na przykładzie wybranych gmin w dolinie Obry*, Poznań 2012
- Rejestr parków krajobrazowych znajdujących się na terenie województwa lubelskiego, www.bip.lublin.rdos.gov.pl
- Sawicki B., *Agroturystyka w aktywizacji obszarów wiejskich*, Lublin 2007
- Sawicki B., Mazurek-Kusiak A., *Charakterystyka turystów oraz ich preferencje wyboru usług agroturystycznych*, w: *Gospodarka turystyczna XXI wieku. Problemy i perspektywy rozwoju w skali regionalnej i lokalnej*, Poznań 2009
- Sawicki B., Mazurek-Kusiak A.K., *Agroturystyka w teorii i praktyce*, Lublin 2010
- Spychała A., *Funkcja turystyczna Parku Krajobrazowego „Dolina Baryczy”*, Poznań 2010
- Staniewska-Zątek W., *Turystyka a przyroda i jej ochrona*, Poznań 2007
- Sznajder M., Przezbórska L., *Agroturystyka*, Warszawa 2006
- Szych H. i in., *Koncepcja programowo-przestrzenna rozwoju turystyki i rekreacji w województwie lubelskim. Cele i główne kierunki rozwoju sektora turystyki i rekreacji*, Lublin 2008

Uglis J., *Ekoturystyka i ekoagroturystyka – wakacje na wsi*, „Ekonatura” nr 10 (71), Wrocław 2009

Uglis J., Jęczmyk A., *Agroturystyka szansą ożywienia obszarów wiejskich*, „Roczniki Naukowe SERiA”, t. 11, z. 4, Warszawa, Poznań, Olsztyn 2009

Uglis J., *Uwarunkowania rozwoju agroturystyki na obszarach parków krajobrazowych w województwie wielkopolskim*, w: M. Jalinik (red.), *Turystyka na obszarach przyrodniczo cennych*, Białystok 2010

Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004r. o ochronie przyrody (Dz.U. 2004 nr 92 poz. 880)

www.parki.lubelskie.pl

www.stat.gov.pl